

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

N ZACHODNIO-
POMORSKIE

1. Obiekt

KOŚCIOŁ RZYM.-KAT., FIL. P.W. SW. ANTONIEGO

2. Czas powstania

XV w.

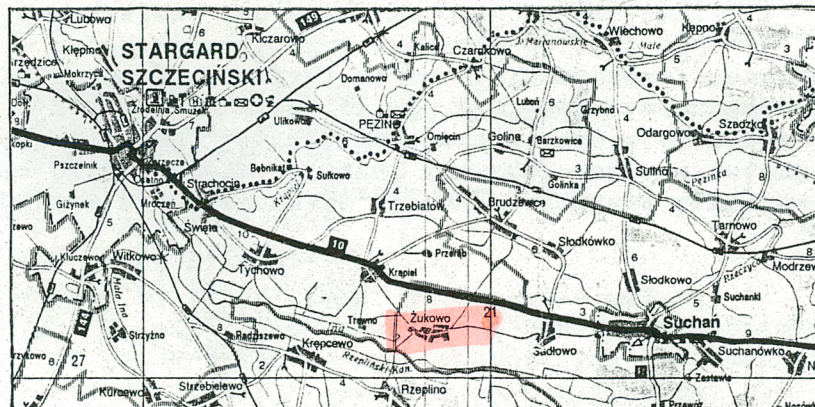
3. Miejscowość

ŻUKOWO

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

1

2

4. Adres

Żukowo

73-132 p-ta Suchań

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo szczecińskie

gmina

Suchań pow. Stargard

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Suckow a.d. Ihna

7. Przynależność administracyjna

przed 1 VI 1975

województwo szczecińskie

powiat

Stargard Szczeciński

8. Właściciel i jego adres

Parafia rzym.-kat. w Suchaniu

ul Kard. A.Hłonda 12

73-132 Suchań

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

363-A-1212 z 12.09.1958

Nr data

+ cementarz, ogrodnictwo → z 16.12.2013

Orientacja, sytuacja

Żukowo położone jest w odległości 11 km w kier. EE-S od Stargardu Szczecińskiego i ok. 1,5 km na południe od szosy nr 10 (Szczecin-Bydgoszcz) przy lokalnej drodze, odchodzącej od w/w szosy. Teren otwarty, polny; nieco ponad kilometr na południe od wsi płynie rzeka Ina. Pod względem układu przestrzennego Żukowo stanowi klasyczną owalnicę, założoną na osi E-W. Wydłużone nawsie w formie wrzeciona obiega od południa główna droga o asfaltowej nawierzchni, od strony północnej węższa droga wewnątrzwiejska. Zabudowa mrowana, zwarta, głównie z 4 ćw. XIX w. i XX-wieczna. W krańcu S-E znajduje się teren po dawnym majątku.

Działka kościelna (dawny cmentarz) b. rozległa, zajmuje niemal całe nawsie. Ma formę nieregularnego wieloboku z osią dłuższą na linii E-W. Ogrodzenie stanowi mur kamienny o zmiennej wysokości (max. 220 cm) pełniący w niektórych odcinkach funkcję muru oporowego. Wschodnia część ogrodzenia wykonana z nieregularnych głazów różnej wielkości, spojenych zaprawą wapienną; być może pochodzi z czasów budowy kościoła. Ogrodzenie od strony zachodniej zdecydowanie nowsze, zapewne z 2 poł. XIX w.; mur niższy i nie tak gruby, kamienie ociosywane licowo. Wskazuje to, że pierwotny cmentarz ~~z cmentarzem~~ został w XIX w. powiększony od strony zach. We wschodnim odcinku ogrodzenia znajduje się kamienno-ceglana bramka w formie podwyższonej partii muru z obszernym, arkadowym przepruciem zamkniętym łukiem pełnym; w ościeżach zamocowana kuta furtka dwuskrzydłowa. Przeciwniegle - od zachodu - usytuowana jest druga bramka, ograniczona kamienno-ceglanymi, prostopadkościennymi słupkami. Dodatkowe wejście na teren cmentarza zapewnia furtka umieszczona w połudn. odcinku ogrodzenia (w jego starszej części). Nekropolia zlikwidowana; jej śladem jest żeliwny krzyż nagrobny z 1884 r. Teren przykościelny zniwelowany, trawiasty, ze starodrzewem (kasztanowiec, lipa, jesion, świerk). Elementami powojennego zagospodarowania działki jest betonowa dróżka, prowadząca od furtki zach. do głównego wejścia, obiegająca budynek kościelny, oraz drewniany krzyż misyjny.

Materiał, konstrukcja

Fundament kamienny, głębokość fundamentowania nie rozpoznana. Ściany z kamieni narzutowych w układzie nieregularnym; obramienia okien, portali, blend i naroży ścian w części prezbiterialnej z cegły ceram. o wymiarach 28x15x9. Zaprawa wapienna z dodatkiem tłuczni ceglanego. Grubość ścian ca 120 cm, w przyziemiu wieża ca 130 cm. Kamienie w narożach ścian nawy częściowo obrabiane. Zewnętrzne płaszczyzny ścian nie tynkowane, wewnętrzne gładkie tynki wapienne. Pod wieżą - w przestrzeni przedsionka - od str. półn. i połudn. widoczne masywne, ceglane łuki odciążające (do wysokości stropu nad nawą); w przedsionku tynki wewnętrzne nie występują. Strop płaski, drewniany, belkowy. Belki obrabiane od topora, ze sfazowaniami. W części prezbiterialnej 5 belek w układzie wachlarzowym. Przestrzeń między belkami podbite płytą pilśniową, lakierowaną na biało; przesłania ona zniszczone deski stropu. W przedsionku prosty, drewniany strop belkowy. Wieża wykonana z dębiny obrabianej ręcznie. Nad nawą wieża krokwiowo-jętkowa ze stolicami i podciągami, wzmocniona systemem zastrzałów i mieczy. Konstrukcja hełmu wieży b. skomplikowana, wykonana z elementów o dużych przekrojach (dębina). Prawdopodobnie cała

c.d. zał. nr 1

Żukowo, z dodatkiem w nazwie "nad Iną" - w odróżnieniu od miejscowości Żuków w d. pow. pyrzyckim - wymienione jest w dokumentach po raz 1-szy w roku 1269. Figuruje wówczas pośród posiadłości ziemskich zakonu Joannitów. Od tego czasu znany jest też ród rycerski o nazwisku Suckow, mający swoją siedzibę w Żukowie n. Iną. W źródłach historycznych występuje do lat 60-tych XVIII w. Jest prawdopodobne, że część (większa) wsi, należąca pierwotnie do Joannitów, po kasacji zakonu przeszła w posiadanie domeny, zaś pozostała stanowiła majątek rycerski. W XVIII i XIX w. nastąpiły zmiany właścicieli majątku, względnie poszczególnych jego części; pojawiają się nazwiska znanych rodów pomorskich (w. Borck, v. Kalsow, v. Wedel, v. Plötz, v. Blankenburg). W pocz. XIX w. folwark przechodzi w ręce rodzin nie-szlacheckich; od 1839 r. do co najmniej końca lat 60-tych należy do Johanna Gehrke. Podział Żukowa na wieś i folwark miał charakter trwały. Wg. danych statystycznych z 2 poł. lat 60-tych XIX w. do wsi należało ok. 1200 ha ziemi; było tu 95 budynków mieszkalnych, 77 gospodarczych i 4 przemysłowe (rzemieślnicze?). W tym czasie w majątku mającym ok. 170 ha gruntów było 13 budynków mieszkalnych i 11 gospodarczych. Liczba mieszkańców (zapewne łączna) w roku 1865 wynosiła 710. W Żukowie - aż do czasów II wojny światowej - zamieszkiwała niewielka, kilkuosobowa społeczność żydowska (zapewne jedna rodzina). W XIX w. wieś - oprócz kościoła parafialnego - posiadała szkołę, cmentarz, przytułek dla ubogich. Ostat

c.d. zał. nr 1

<p>4. Kubatura</p> <p>ca 2100 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>ca 330 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>kościół rzym.-kat., później ewang.</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>kościół rzym.-kat.</p>
<p>3. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Prace budowlane, prowadzone od 1946 do 1997 r. nie są udokumentowane. Stolarkę okienną wymieniono w latach 40-tych. W latach 80/90 dokonano remontu stropu, wykonano posadzkę lastrykową, wydzielono zakrystię, zmieniono łupkowe pokrycie wieży na blachę, wyremontowano tarcze zegarowe. W 1997 r. położono nową dachówkę na korpusie nawowym. Zmian we wnętrzu dokonywano sukcesywnie od lat 60-tych; najistotniejszą z nich była likwidacja b. cennego, średniowiecznego sakramentarium; zamiana ołtarza ambonowego na przyścienny łączyła się z jego znaczną dewaloryzacją.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan zachowania obiektu nie budzi zastrzeżeń, poza lekkim ugięciem belek stropowych, widocznym od strony wnętrza nawy. Niepokojące i wymagające interwencji jest wychylenie się kamiennego muru ogrodzeniowego w jego południowym odcinku.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne w in. 545/98

Reg. N/ 62.646-62.699

25. Opracował

tekst mgr Alicja Gerlach-Jósewicz, grudzień 1998

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr inż. Jerzy Jósewicz, A. Gerlach-Jósewicz, listopad 1998

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Alicja Gerlach-Jósewicz.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

22. Biblioteka Bibliografia

- Berghaus H., Landbuch des Herzogthums Stettin, von Kamin und Hinterpommern. Vierter Band. Anklam 1868
- Lemcke H., Die Bau- und Kunstdenkmäler des Regierungsbezirks Stettin. Hf. VIII. Der Kreis Satzlig. Stettin 1908
- Gemeindeleksikon für die Provinz Pommern. Berlin 1888
- Gemeindeleksikon für den Freistaat Preussen. Bd. IV. Provinz Pommern. Berlin 1932.
- Spis Zabytków Architektury i Budownictwa. Z. 14. Woj. szczecińskie. W-wa 1972

ponadto:

karty zabytków ruchomych dot. ołtarza i dzwonu kościoła w Żukowie (w zbiorach PSOZ Szczecin)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

mapa w skali 1 : 25.000 z roku 1891 (w zbiorach BDZ Szczecin)

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

4

1. Miejscowość.....	ŻUKOWO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina.....	Suchań	KOSCIÓŁ RZYM.-KAT., FIL., P.W. SW. ANTONIEGO	tekst; c.d. rubr. nr 12 i 13, rzut, sytuacja, mapka, zdjęcie
3. Województwo.....	szczęcińskie		

c.d. rubr. nr 12

nie dane statystyczne - z 1932 r. - określają Żukowo jako wieś parafialną, z 1343 ha gruntów, 116 budynkami mieszkalnymi (135 gospodarstwami domowymi) i 617 mieszkańcami. Po 1945 r. wieś rolników indywidualnych; folwark nie istnieje. Kościół późnogotycki, wybudowany przypuszczalnie w XV w. jako świątynia katolicka, po reformacji przejęty przez protestantów. Fundator nieznany. H. Lemcke nadmienia, że znajdował się pod patronatem królewskim. W jaki stopniu funkcje kolatorskie pełnili także właściciele miejscowego majątku - nie wiadomo. W każdym razie ich udział w utrzymaniu świątyni potwierdza fakt ufundowania dzwonu przez członków rodu v. Wedel. Kościół w Żukowie miał ramę parafii, z filialnym kościołem w Słodkówku. Uposażenie kościoła stanowiła ziemia (kilkadziesiąt ha), korzystał także z deputatu drzewnego. W źródłach wzmiankowana jest tzw. stodoła kościelna. W dostępnych materiałach brak danych, dotyczących budowy i przebudowy kościoła. Wiadomo jednak, że prace budowlane musiały być prowadzone na pocz. XVIII w.; przemawia za tym barodowa forma hełmu wieży. Informacje zawarte w katalogu H. Lemckiego dotyczą głównie wyposażenia. Autor wymienia następujące jego komponenty:

- ołtarz ambonowy, przebudowany w okresie baroku ze średniowiecznego tryptyku,
- srebrny, pozłacany kielich wys. 15,5 cm, zdobiony i opatrzony inskrypcją w majuskułe gotyckiej, z XV w.,
- analogiczną patenę o średnicy 14,5 cm,
- dwa cynowe świeczniki ołtarzowe, wys. 32 cm., z 1742 r.,
- cynową chrzcielnicę o cylindrycznej formie, wysokości 22,5 cm, z 1751 r.

Zastanawiające jest, że barokowy dzwon z 1714 r. odnotowany jest tylko w odrębnym dopisku na marginesie książki. Lemcke szeroko opisuje sakramentarium we wnęce muru wschodniej ściany kościoła. Była to nisza zabezpieczona kutą, żelazną kratą z płaskowników, wyłożona od wewnątrz dębowymi deskami, pomalowanymi na kolor czerwony i ozdobionymi błękitnym ornamentem arabeskowym. Zamykające niszę dębowe drzwiczki miały - od strony wewnętrznej - malowany temperą na kredowym podłożu wizerunek Chrystusa Bolesnego. Cechy stylowe pozwalają odnieść wizerunek do czasu późnego średniowiecza. Kościół w Żukowie nie ucierpiał w czasie wojny. W niedługim czasie po jej zakończeniu przeprowadzono niewielki remont przywrócono budynek dla potrzeb kultu. Poświęcony jako świątynia rzym.-kat. w dniu 13 czerwca 1947 r. Obecnie jest filią parafii w Suchaniu, obsługiwanej przez księży ze zgromadzenia Towarzystwa Chrystusowego.

c.d. rubr. nr 13

wieżba jest oryginalna, z czasu budowy świątyni. Nawa kryta dachówką załawkową, z gąsiorami na kalenicy i styku połaci, hełm wieży - blachą. Posadzka z lastriko (pierwotnie ceglana), pod ławkami deski, w przedsionku podłoga betonowa. Schody na wieżę drabiniaste, łamane; schody na emporę jednobiegowe, drabiniaste, z prostą balustradką tralkową - współczesne. Drzwi. W elewacji zach. ostrołukowy, trzyuskokowy portal; uskoki sfazowane, ościeże pod tynkiem. Drzwi dwuskrzydłowe z końca XIX lub pocz. XX w. Konstrukcja skrzydeł ramowo-deskowa; od wnętrza deski w układzie pionowym, od zewnątrz nabijane ukośnie w obrębie wyznaczonych przez ramy pól. Ozdobne, rozbudowane zawiasy pasowe osadzone na trzpieniach wpuszczonych w ościeże. Dekoracyjna klamka produkcji fabrycznej. W podłuczcu nadświetle szklone częściowo w ołowiu; przypuszczalnie przeniesione z innego obiektu, za czym przemawia niedopaśowanie jego górnej partii do formy ostrołukowego zwieńczenia portalu. Drzwi w

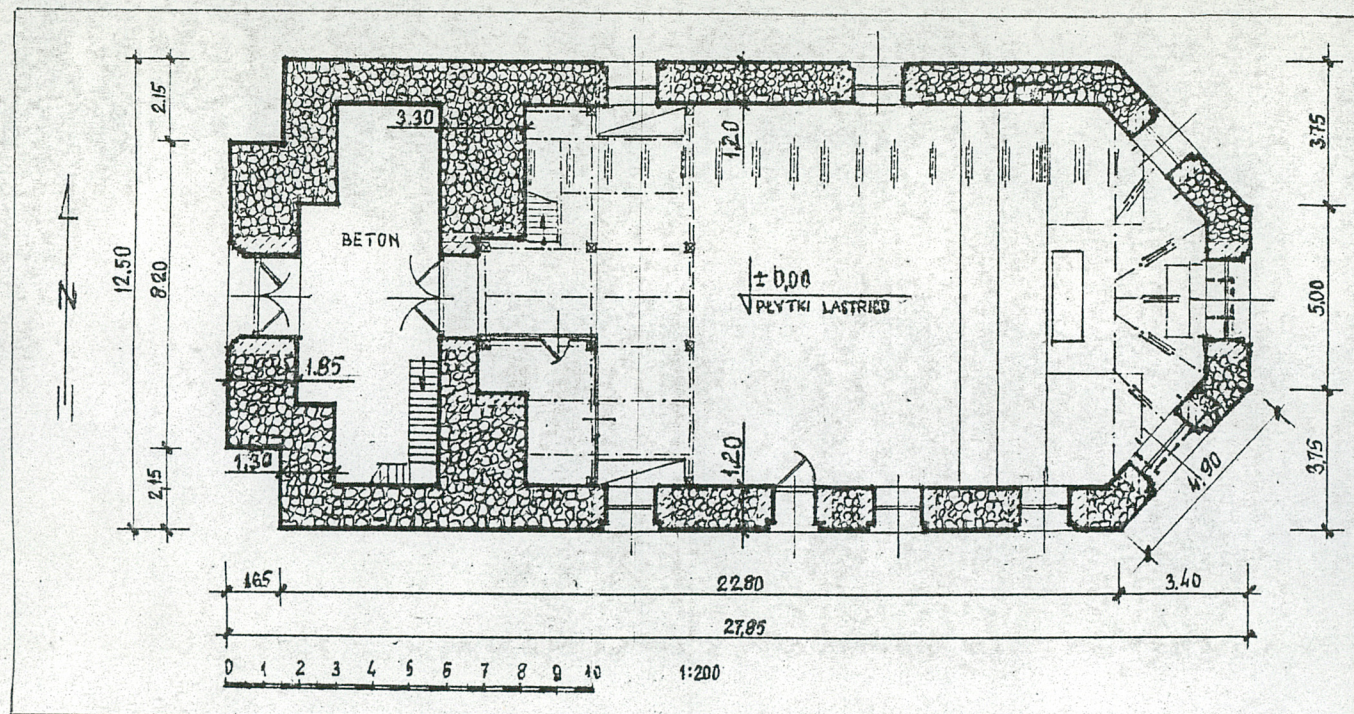
mgr Alicja Gerlach-Jósewicz, grudzień 1998

Wkładkę założył:

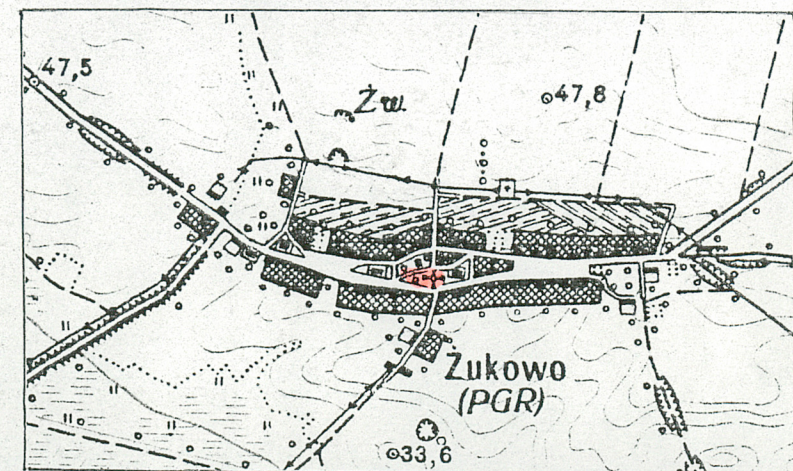
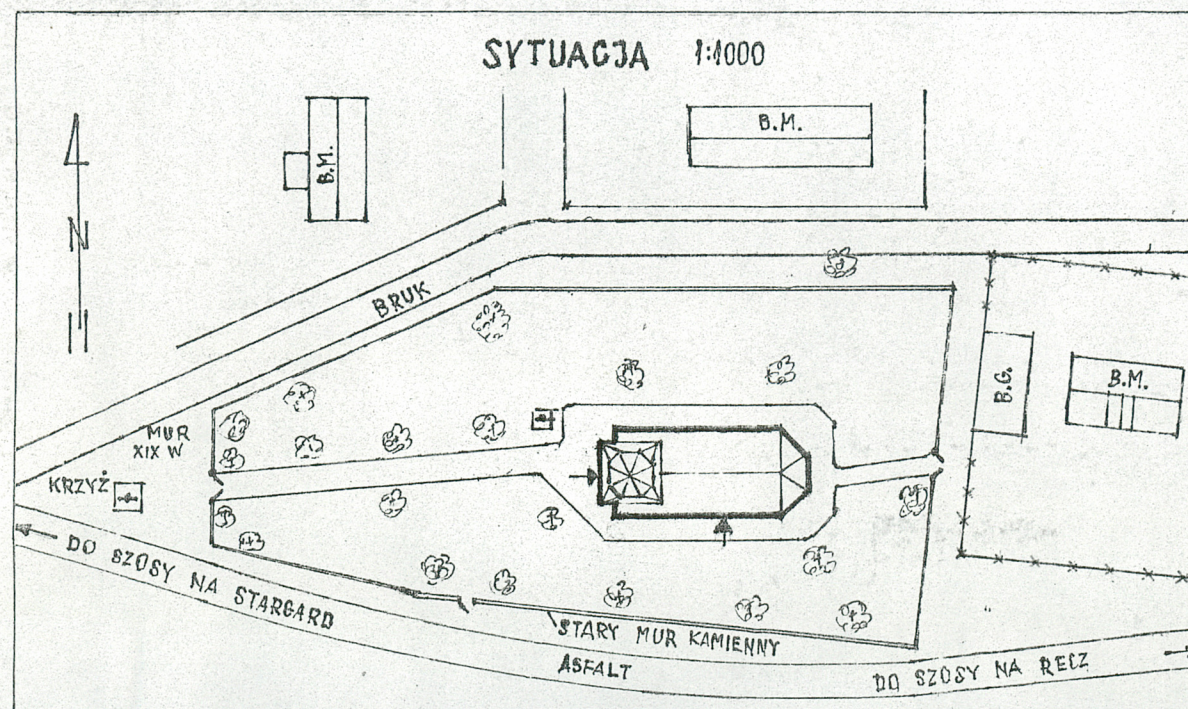
(imię, nazwisko, data)

c.d. zał. nr 2

Miejsce przechowywania negatywów: Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

3

1. Miejscowość.....	ŻUKOWO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina.....	Suchań	KOŚCIOŁ RZYM.-KAT., FIL.	tekst - c.d. rubr. 13, mapa, zdjęcia
3. Województwo.....	szczęcińskie	P.W. SW. ANTONIEGO	

c.d. rubr. nr 13

elewacji połudn. jednoskrzydłowe, drewniane, o konstrukcji ramowo-płycinowej, zamknięte łukiem odcinkowym. Drzwi umieszczone w smukłym, ostrołukowym portalu dwuuskokowym, z zablendowanym podłuczem. Stolarka - wg. informacji uzyskanych od mieszkańców wsi - wykonana po 1945 r., wg. karty zabytku ruchomego z k. XVIII lub pocz. XIX w. Drzwi między przedsionkiem a nawą współczesne, przeszklone. Okna ostrołukowe, w ścianach zamykających nawę od wschodu szersze i nieco niższe niż w elewacjach pn i pd. Stolarka drewniana, pojedyncza, stała, drobnopodziałowa, osadzona w dwuuskokowych ościeżach w 1/3 grubości muru (licząc od zewnątrz). Stolarka wykonana po II wojnie świat., dość prymitywna. Tylko w jednym z okien - od strony N-E - zachowała się stolarka zabytkowa; drobne, bezbarwne szybki w formie rombów osadzone w ołowianych ramkach. Okna w górnych partiach ścian wieży o kształcie stojących prostokątów zamkniętych łukiem odcinkowym, przesłonięte od wewnątrz drewnianymi żaluzjami. Rzut orientowany, na planie prostokąta z trójbocznym zamknięciem od str. wschodniej i wysuniętym przyziemiem wieży od strony zach. Wymiary całkowite 27,85 x 12,50 m. W partii podwieżowej przedsionek, z głównym wejściem od strony zachodniej; w osi wejścia drzwi wewnętrzne do nawy. Pierwotnie te ostatnie miały charakter reprezentacyjny, o czym świadczy zamurowany, ostrołukowy otwór drzwiowy szer. ok. 3,50, wys. ponad 5 metrów. Dodatkowe drzwi zewnętrzne umieszczone są w południowej ścianie nawy. Bryła zwarta, zdominowana czworoboczną wieżą (w 3/4 w obrysie korpusu nawowego, w pełni wyodrębniona powyżej dachu nawy) zwieńczoną smukłym hełmem. Korpus nawowy przykryty stromym dachem dwuspadowym (ca 50°), od strony prezbiterium trójspadowym. Połacie dachu nieznacznie nadwieszono. Hełm o zmiennym rzucie: dolna partia na planie kwadratu, o łagodnym spływie połaci, górna w formie ostrosłupa na rzucie 8-boku. Elewacje. Lico muru z kamieni o zróżnicowanych odcieniach skonstrastowane z czerwoną dachówką i brunatno-czerwonym hełmem wieży, ceglany obramieniami otworów oraz tynkowymi i malowanymi na biało portalami. Elewacja zach. jednoosiowa, z symetrycznie umieszczonym głównym wejściem, powyżej którego duża, dwudzielna blenda zamknięta łukiem odcinkowym, z ceglany obramieniem. W blendzie wąski otwór oświetlający wnętrze wieży. Elewacja połudn. 4-osiowa (3 okna oraz drzwi), asymetryczna, zdominowana ostrołukowym portalem. W trójbocznej elewacji wschodniej po jednym dużym oknie. Elewacja północna dwuosiowa (dwa okna), asymetryczna. Wnętrze. Nawa jednoprzestrzenna; pod emporą, w narożniku S-W, wtórnie wydzielona ściankami z pilśni zakrystią, w narożniku N-W schody na emporę muzyczną. W części prezbiterialnej 3-stopnio we podwyższenie. Ściany i strop malowane na biało, belki stropowe i obramienia okien w kolorze ciemnego brązu. Na ścianie półn. - na tynku - dwie współczesne kompozycje malarskie, pozbawione wartości artystycznej. Wzdłuż zach. ściany drewniana empora, skonstruowana z 7 belek i 2 podciągów, wsparta na słupach o sfazowanych kantach; balustrada pełna, płycinowa, malowana w kolorach oliwkowym, kremowym, jasnobrązowym i białym. Na emporze neogotycki prospekt organowy (instrument zniszczony) i filarmonia. We wschodniej ścianie - za ołtarzem - nisza sakramentarium, umieszczona w grubości muru, o wym. 60 x 116 cm., otynkowana i pomalowana na biało, ze śladami zamocowań drzwi bądź kraty. Kolejna nisza, zamknięta łukiem odcinkowym, znajduje się we wschodnim odcinku ściany półn. Wnęka od strony połudn.-wsch. - o nieregularnej formie - mieściła pierwotnie ławę kółatorską. We wnętrzu elementem o wartości zabytkowej i artystycznej jest ołtarz - dawniej ombonowy, obecnie przysścienny - będący kompilacją zróżnicowanych chronologicznie i stylowo elementów. W części centralnej współcz. obraz patrona świątyni, w retabulum XVII-wieczny obraz przedstawiający ostatnią wieczerzę (deska, tempera) - przeniesiony z kościoła w Suchaniu, w skrzydłach zwieńczonych gotyckim maswerkiem współcześnie malowane, monochromatyczne sceny z życia Chrystusa, po bokach marokowe uszaki,

Wkładkę założył: mgr Alicja Gerlach-Jósewicz, grudzień 1998

(imie, nazwisko, data)

c.d. zał. nr 3

Miejsce przechowywania negatywów: Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

4

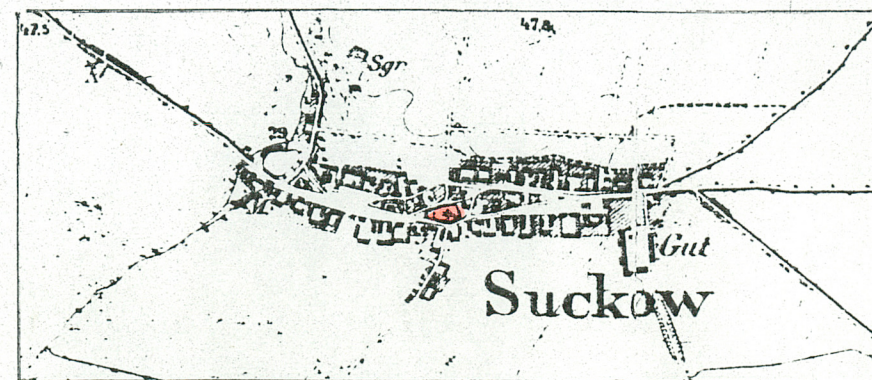
6

7

5

Fragm. mapy z 1891 r.

1. Miejscowość.....	ŻUKOWO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina.....	Suchań	KOŚCIÓŁ RZYM.-KAT., FIL. P.W. ŚW. ANTONIEGO	tekst - c.d. rubr. 13, zdjęcia
3. Województwo.....	szczyecińskie		

c.d. rubr. nr 13

poniżej skrzydeł dwa portrety mężczyzn i inskrypcja ANNO MDCCXV. Ławki, lampy, sprzęt i inne elementy wyposażenia - współczesne. Na wieży zawieszony dzwon o wym. 80 x 100 cm, spiżowy, z barokową dekoracją na płaszczu i inskrypcjami, będący fundacją Henryka i Leopolda Wedlów dla kościoła w Żukowie. Odlany w 1714 r. w ludwisarni Johanna Schmidta w Szczecinie. W przedsionku ustawiona drewniana chrzcielnica ze skromną dekoracją snycerską, przypuszcz. z początku XX w.
Instalacja elektryczna i odgromowa.

8

9

10

Wkładkę założył: mgr Alicja Gerlach-Jósewicz, grudzień 1998
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

11

12

13

14

1. Miejscowość.....	ŻUKOWO	4. Obiekt (nazwa jak w karcie)	5. Zawartość wkładki (nazwa materiału uzupełniającego)
2. Gmina.....	Suchań	KOŚCIÓŁ RZYM.-KAT., FIL. P.W. ŚW. ANTONIEGO	Zdjęcia, spis zdjęć
3. Województwo.....	szczęcińskie		

15

16

17

Wkładkę założył: mgr Alicja Gerlach-Jósewicz, grudzień 1998

(imię, nazwisko, data)

Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie

Miejsce przechowywania negatywów:

SPIS ZDJĘĆ

1. Ogólny widok kościoła od strony zachodniej
2. Elewacja północna
3. Elewacja wschodnia
4. Elewacja południowa - widok od pd.-wschodu
5. Elewacja południowa - widok od pd.-zachodu
6. Elewacja zachodnia
7. Portal w elewacji zachodniej
8. Portal w elewacji południowej
9. Okno w elewacji wschodniej
10. Zabytkowa stolarka *nadświetla*
11. Wnętrze - widok w stronę ołtarza
12. Wnętrze - widok w stronę empory
13. Ołtarz
14. Belki stropowe nad prezbiterium
15. Fragment wieży z tarczą zegarową
16. Bramka we wschodniej części ogrodzenia
17. Ogrodzenie kamienne - odcinek południowy